PHÁT TRIỂN DU LỊCH SÁNG TẠO TẠI HÀ NỘI

DEVELOPING CREATIVE TOURISM IN HANOI

Lê Thị Kim Chi

Khoa Du lịch và Khách sạn, Trường Đại học Kinh tế - Kỹ thuật Công nghiệp

Đến Tòa soạn ngày 17/01/2024, chấp nhận đăng ngày 15/02/2024

Tóm tắt: Du lịch sáng tạo là một lĩnh vực tương đối mới, chưa có nhiều nghiên cứu tại Hà Nội mặc dù tiềm năng phát triển du lịch sáng tạo tại Hà Nội rất lớn. Điều kiện phát triển du lịch sáng tạo xuất phát từ phía cung và phía cầu. Các điều kiện cung là tài nguyên du lịch, nguồn nhân lực, môi trường du lịch và sản phẩm du lịch sáng tạo mà một điểm đến có được, các điều kiện cầu là nhu cầu và khả năng chi trả của người tiêu dùng cho du lịch sáng tạo. Bài báo phân tích thực trạng điều kiện phát triển du lịch sáng tạo của Hà Nội, từ đó đề xuất một số khuyến nghị về phát triển du lịch sáng tạo tại Hà Nội, góp phần phát triển du lịch nói chung tại địa bàn.

Từ khóa: Du lịch sáng tạo, phát triển, Hà Nội.

Abstract: Creative tourism is a relatively new field that has not had much research in Hanoi despite the great potential for developing creative tourism in Hanoi. Conditions for creative tourism development come from the supply and demand sides. Supply conditions are the tourism resources, human resources, tourism environment, and innovative tourism products that a destination has; demand conditions are consumers' needs and ability to pay for creative tourism. The article analyzes the current situation of creative tourism development conditions in Hanoi, thereby proposing some recommendations on creative tourism development in Hanoi, contributing to the development of tourism in general in the area.

Keywords: Creative tourism, development, Hanoi.

1. ĐẶT VẤN ĐỀ

Du lịch sáng tạo có thể được mô tả như một phản ứng đối với "du lịch văn hóa đại chúng" đang phát triển cùng với mong muốn ngày càng tăng của du khách để đóng vai trò tích cực hơn trong hành trình trải nghiệm của họ. Theo Greg Richards và Crispin Raymond (2000), du lịch sáng tạo mang đến cho du khách cơ hội phát triển tiềm năng sáng tạo của họ thông qua việc tham gia tích cực vào các khóa học và trải nghiệm học tập đặc trưng của điểm đến trong kỳ nghỉ nơi họ tham gia.

Đặc trưng của du lịch sáng tạo là nâng cao nhận thức, học hỏi những kinh nghiệm sống mới mẻ, những tri thức độc đáo của các từng dân tộc, của từng vùng dân cư khác nhau trên thế giới. Chính những đặc trưng này đã khiến cho du lịch sáng tạo được đánh giá là hoạt động du lịch của thế hệ mới và có sự khác biệt rõ ràng với các hình thức du lịch trước đây. Cũng giống như các hoạt động du lịch khác, du lịch sáng tạo cũng tạo nên sự tăng trưởng và phát triển kinh tế - xã hội của đất nước, của địa phương, đồng thời du lịch sáng tạo còn góp phần bảo tồn và phát huy những giá trị văn hóa độc đáo.

Hà Nội là một thành phố có nguồn tài nguyên du lịch văn hóa đa dạng và độc đáo, có rất nhiều làng nghề thủ công mỹ nghệ, có nghệ nhân làng nghề, có môi trường kinh doanh du

lịch an toàn..., bên cạnh đó, con người nơi đây luôn được đánh giá thân thiện và hiếu khách. Đây là những điều kiện quan trọng để Hà Nội phát triển thành công các hoạt động du lịch mới trong tương lai, khác với các sản phẩm du lịch trước đây. Đó là du lịch sáng tạo, loại hình du lịch phát triển dựa trên sự tham gia tích cực và có tính sáng tạo của khách du lịch. Tuy nhiên, hiện nay vẫn còn ít các nghiên cứu về du lịch sáng tạo tại Việt Nam nói chung và tại Hà Nội nói riêng. Để có thể phát huy được tiềm năng phát triển du lịch sáng tạo tại Hà Nội cần thiết có thêm các nghiên cứu về loại hình du lịch này tại Hà Nội. Trong bài báo, tác giả đã nghiên cứu các điều kiện phát triển du lịch sáng tạo từ phía cung và phía cầu. Bên cạnh các tài liệu thứ cấp, tác giả đã tiến hành khảo sát bằng bảng hỏi các khách du lịch đến Hà Nội để tìm hiểu nhu cầu và khả năng chi trả từ khách du lịch, với 250 phiếu phát ra, thu về 225 phiếu hợp lệ. Số liệu sau khi thu thập được tổng hợp, sử dụng phần mềm Excel để tính toán, phân tích bằng các phương pháp như thống kê mô tả, so sánh.

2. CƠ SỞ LÝ LUẬN VỀ DU LỊCH SÁNG TẠO

2.1. Các khái niệm và nội dung cơ bản liên quan đến du lịch sáng tạo

2.1.1. Khái niệm Sáng tạo

Sáng tạo là một khái niệm tương đối mới và tùy thuộc vào từng ngôn ngữ, từng ngành nghề khác nhau mà nó được hiểu khác nhau. Cho đến nay chưa có một định nghĩa nào về sáng tạo làm hài lòng tất cả các nhà nghiên cứu.

Việc thiếu một định nghĩa đơn giản, được chấp nhận rộng rãi về tính sáng tạo có thể là do có nhiều quan điểm khác nhau về chức năng của tính sáng tạo. Richards và Wilson (2007) đã đề cập đến thực tế là có nhiều mô hình phát triển sáng tạo khác nhau, các khái niệm sáng tạo khác nhau, mức độ hiển thị khác nhau về không gian và biểu diễn sáng tạo và rằng tính sáng tạo có thể được tích hợp hoặc tách biệt với các lĩnh vực khác. Đây là lý do tại sao họ cho rằng sẽ chính xác hơn khi nói về sự sáng tạo khác nhau. Chúng ta cũng phải tính đến các bối cảnh và hình thức phát triển khác nhau có thể tồn tại và ảnh hưởng đến loại hình sáng tạo. Tuy nhiên các nhà khoa học đều đồng tình khi cho rằng sáng tạo phải là một hoạt động tạo ra một sản phẩm mới, có giá trị.

2.1.2. Khái niệm Du lịch sáng tạo

Cho đến nay chúng ta đã có thể xác định được một số định nghĩa chính thức về du lịch sáng tạo như sau:

Định nghĩa đầu tiên được xây dựng vào năm 2000 bởi những người tiên phong Crispin Raymond và Greg Richards. Họ định nghĩa du lịch sáng tạo là một hình thức "du lịch mang đến cho du khách cơ hội phát triển tiềm năng sáng tạo của mình bằng cách tích cực tham gia vào các khóa học và học hỏi những trải nghiệm đặc trưng của nơi họ lưu trú".

Định nghĩa tiếp theo được đưa ra vào năm 2006 trong cuộc họp lập kế hoạch của UNESCO, trong hội nghị quốc tế về du lịch sáng tạo ở Sante Fe. Các chuyên gia và nhà nghiên cứu đã thống nhất về định nghĩa sau: “Du lịch sáng tạo là du lịch hướng tới trải nghiệm đích thực và gắn kết, liên quan đến việc học tập có sự tham gia về nghệ thuật, di sản hoặc một đặc điểm cụ thể của địa điểm”.

Định nghĩa cuối cùng do chính Crispin Raymond đưa ra vào năm 2007. Từ kinh nghiệm của mình ở New Zealand với tư cách là thành viên của Công ty Du lịch Sáng tạo New Zealand, ông đã làm phong phú thêm định nghĩa ban đầu. Du lịch sáng tạo được định nghĩa là “một hình thức du lịch bền vững

hơn, cung cấp cách tiếp cận đích thực với văn hóa địa phương thông qua các trải nghiệm sáng tạo, cho phép du khách khám phá khả năng sáng tạo của mình đồng thời đến gần hơn với người dân địa phương".

Như vậy, sản phẩm du lịch sáng tạo là những sản phẩm được tạo bởi sự hợp tác giữa nhà cung ứng du lịch và khách du lịch. Nếu như trước đây, ở các loại hình du lịch văn hóa, khách du lịch chỉ là người thụ động tiêu thụ tại chỗ những giá trị vật chất hay tinh thần của tự nhiên hay văn hóa do nhà cung ứng cung cấp thì trong du lịch sáng tạo, khách du lịch tham gia chủ động vào quá trình tạo ra sản phẩm du lịch, vừa là nhà sản xuất, vừa là người tiêu dùng. Với sự hướng dẫn của những nghệ nhân, những người sáng tạo, khách du lịch có năng lực sáng tạo đã sáng tạo ra những sản phẩm tại điểm đến.

Tóm lại, có thể hiểu du lịch sáng tạo là một loại hình du lịch văn hóa mà trong đó *khách du lịch được chủ động tham gia vào hoạt động để tạo ra những giá trị mới về vật chất hoặc tinh thần cho sản phẩm truyền thống của điểm đến.*

2.2. Các điều kiện cơ bản để phát triển du lịch sáng tạo

2.2.1. Điều kiện cung

- *Tài nguyên du lịch sáng tạo*: Có thể kể đến các nghề thủ công truyền thống, nghệ thuật ẩm thực, ca hát dân ca, hội họa, điêu khắc…

- *Nguồn nhân lực du lịch sáng tạo*: Là những nghệ nhân, chuyên gia, những người có khả năng sáng tạo sản phẩm và có khả năng truyền đạt bí quyết nghề nghiệp cho người học.

- *Môi trường du lịch sáng tạo*: Là môi trường có không khí sáng tạo, kích thích khách du lịch phát huy óc sáng tạo để tạo ra sản phẩm có giá trị mới về vật chất và/hoặc có giá trị tinh thần mới. Môi trường đó có thể là không gian làng nghề, không gian gia đình nghệ nhân, câu lạc bộ, hoặc lớp học nghề…

2.2.2. Điều kiện cầu

- *Nhu cầu, sở thích của khách du lịch*: Con người chỉ đi du lịch khi có nhu cầu và sở thích về hoạt động này. Trong hội nhập kinh tế quốc tế và toàn cầu hóa như hiện nay thì nhu cầu giao lưu học hỏi, nhu cầu sáng tạo và tự hoàn thiện mình càng khiến cho một bộ phận dân cư trên thế giới đi du lịch để thỏa mãn nhu cầu của mình.

- *Khả năng chi trả của du khách*: Hoạt động đi du lịch là hoạt động di chuyển từ nơi nay sang nơi khác kèm theo hàng loạt các dịch vụ khác nhau như nơi ăn, chốn ở, phương tiện đi lại, bảo hiểm… Do đó, một điều kiện cần là phải có khả năng chi trả cho hoạt động du lịch của mình. Thông thường khả năng chi trả cho hoạt động du lịch được quyết định phần nhiều bởi mức sống về vật chất và trình độ văn hóa chung của người dân. Mức sống về vật chất cao sẽ liên quan đến mức thu nhập của người dân, đây là chỉ tiêu và điều kiện quan trọng để người dân có thể tham gia hoạt động du lịch.

3. THỰC TRẠNG PHÁT TRIỂN DU LỊCH SÁNG TẠO TẠI HÀ NỘI

3.1. Các điều kiện cơ bản phát triển du lịch sáng tạo tại Hà Nội

3.1.1. Cung du lịch sáng tạo tại Hà Nội

- *Tài nguyên du lịch sáng tạo*

Hà Nội có nhiều di tích văn hóa, lịch sử, các điểm danh lam thắng cảnh, đặc biệt là khu phố cổ, nơi đây du khách có thể khám phá những nét đặc sắc của văn hóa Thăng Long - Hà Nội.

Ngoài khu phố cổ, có thể kể đến các điểm du lịch xung quanh hồ Hoàn Kiếm, Văn Miếu - Quốc Tử Giám, các điểm du lịch xung quanh

hồ Tây (quần thể di tích Lăng Chủ tịch Hồ Chí Minh; các đền, chùa: đền Quán Thánh, chùa Trấn Quốc, phủ Tây Hồ…), các hồ trung tâm thành phố, gò Đống Đa, công viên Thống Nhất, công viên Bách Thảo, công viên Thủ Lệ, các bảo tàng…

Trong kho tàng văn hoá phi vật thể của Hà Nội, các giá trị về văn hóa ẩm thực chiếm một vị trí đáng kể. Chính những giá trị này đã góp phần sâu sắc để định hình bản sắc văn hóa Hà Nội, phong vị Hà Nội. Những món ăn truyền thống của Việt Nam nói chung và Hà Nội nói riêng cũng là một tài nguyên du lịch sáng tạo của Hà Nội. Những món ăn này luôn thu hút sự tò mò, khám phá của du khách. Có thể kể đến một số món ăn đặc sản như phở Hà Nội, nem, bún chả, giò chả Ước Lễ, chả cá Lã Vọng, xôi lúa Tương Mai, cốm Vòng, bánh cuốn Thanh Trì, rượu Mơ, dưa La, cà Láng… mỗi món ăn mang lại một hương vị quyến rũ đặc trưng của Hà Nội. Tất cả đã tạo nên một phong vị, một thương hiệu riêng của Hà Nội góp phần làm cho Hà Nội là một thành phố có ấn tượng khó quên. Nghệ thuật ẩm thực là một phần chính làm nên nét tinh tế của văn hóa và con người Hà Nội. Đến với Hà Hội, du khách sẽ bị hấp dẫn bởi một xứ sở của các món ăn, từ món ăn truyền thống của Việt Nam như bún chả, phở, cháo cá, bún cá… tại các quán nhỏ trên vỉa hè, đến các gánh hàng rong bán trứng vịt lộn, bánh rán, bún ốc, bún đậu mắm tôm, miến cua trộn, bánh chưng rán… Một số địa chỉ phố ẩm thực như phố ẩm thực Tống Duy Tân, phố Chả Cá dường như trở nên quen thuộc với nhiều du khách khi đến Hà Nội. Hà Nội đã từng được độc giả bình chọn xếp hàng thứ 3 trong 10 thành phố có đồ ăn ngon và đáng thưởng thức nhất thế giới.

- *Nguồn nhân lực du lịch sáng tạo*

Nghệ nhân là người thực hành di sản văn hóa phi vật thể, được truyền dạy, kế thừa, rồi tiếp tục thực hành, trao truyền cho thế hệ kế tiếp. Quá trình thực hành là quá trình sáng tạo, mỗi lần thực hành là một lần di sản văn hóa phi vật thể được biểu hiện khác nhau. UNESCO coi nghệ nhân dân gian là "Báu vật nhân văn sống".

Hà Nội là địa phương có nhiều nghệ nhân được phong tặng danh hiệu với 131 nghệ nhân, bao gồm 18 Nghệ nhân Nhân dân và 113 Nghệ nhân Ưu tú thuộc các loại hình nghệ thuật trình diễn dân gian, tập quán xã hội và tín ngưỡng, tri thức dân gian. Trong những năm gần đây, Hà Nội đã làm tốt công tác bảo tồn di sản văn hóa với nhiều di sản văn hóa được UNESCO ghi danh. Hà Nội sẽ tiếp tục triển khai có hiệu quả Chương trình 06 của Thành ủy Hà Nội về "Phát triển văn hóa xã hội, nâng cao chất lượng nguồn nhân lực, xây dựng người Hà Nội thanh lịch, văn minh giai đoạn 2021-2025", đề án Phát triển công nghiệp văn hóa đi đôi với xây dựng và hoàn thiện thị trường văn hóa, lấy nguồn văn hóa và sáng tạo văn hóa làm nền tảng cho quá trình phát triển đô thị một cách bền vững.

- *Môi trường du lịch sáng tạo*

Sau khi Hà Nội được mở rộng năm 2008, hiện trên địa bàn thành phố có 1.270 làng có ngành nghề thủ công (chiếm xấp xỉ 1/5 tổng số làng nghề cả nước), trong đó có 244 làng nghề truyền thống. Trong số đó có nhiều làng nghề đã có từ lâu đời và nổi tiếng trong và ngoài nước, và được biết đến như một địa điểm phục vụ du lịch như làng lụa Vạn Phúc, khảm trai Chuyên Mỹ, thêu Quất Động, sơn mài Duyên Thái, mộc Chàng Sơn, rèn Đa Sĩ, đúc đồng Ngũ Xã… Đặc biệt có đến 30 xã nghề với 100 làng nghề được công nhận ở Thanh Oai, Thường Tín, Phú Xuyên, Chương Mỹ, Ứng Hòa… Các làng nghề này có mật độ lớn, nằm dọc các trục đường giao thông và gắn liền với những di tích lịch sử văn hóa, lễ hội

nên rất thuận lợi cho xây dựng những tour, tuyến du lịch phong phú, đa dạng và hấp dẫn.

Sự đa dạng và đặc sắc của các làng nghề Thủ đô đã để lại nhiều ấn tượng đặc biệt với khách tham quan.

Sản phẩm du lịch sáng tạo tại Hà Nội

- *Các sản phẩm du lịch sáng tạo liên quan đến ẩm thực*

Ẩm thực độc đáo là một yếu tố để Hà Nội trở thành điểm đến thu hút du khách du lịch. Đối với những người yêu thích nấu ăn và muốn khám phá văn hóa ẩm thực đặc sắc của Việt Nam nói chung và Hà Nội nói riêng, các tour nấu ăn là lựa chọn tuyệt vời. Để tìm hiểu về ẩm thực, không chỉ đơn giản là đến nhà hàng thưởng thức các món ăn mà với các tour nấu ăn, du khách sẽ được biết đến các lớp dạy nấu ăn, du khách không chỉ hiểu biết về ẩm thực mà còn có được những trải nghiệm khó quên trong quá trình học và thực hành chế biến. Có thể kể đến một số tour nấu ăn được tổ chức tại Hà Nội như:

Tour của Rose Kitchen nổi bật với sự tinh tế và chân thành trong cách giới thiệu ẩm thực Việt; không chỉ là việc hướng dẫn cách nấu ăn, mà còn là một hành trình khám phá văn hóa qua đồ ăn, giúp du khách trải nghiệm hương vị tinh tế và đặc trưng của ẩm thực Việt Nam. Bên cạnh chú trọng về chất lượng ẩm thực, Rose Kitchen còn chú trọng vào văn hóa ẩm thực, họ luôn tìm cách truyền tải những thông điệp về phong cách, đặc điểm và khẩu vị của món ăn Việt tới du khách thông qua cách trải nghiệm thực tế như đi chợ theo phong cách chợ truyền thống, hướng dẫn sử dụng các gia vị tự nhiên và kết hợp nguyên liệu.

Tour của AZ Hanoi Cooking mang đến cho du khách cơ hội khám phá những góc bếp ẩn mình của Hà Nội; với sự hướng dẫn của đội ngũ đầu bếp chuyên nghiệp, du khách được hiểu rõ hơn về các bí quyết và kỹ thuật nấu ăn truyền thống.

- *Các sản phẩm du lịch sáng tạo liên quan đến các làng nghề thủ công truyền thống*

Nổi tiếng nhất là làng Gốm Bát Tràng - Hà Nội với sản phẩm du lịch sáng tạo là "chơi gốm" hoặc "chơi với đất", những sản phẩm du lịch này không chỉ giúp cho khách du lịch thấy được những giá trị truyền thống, lịch sử của làng nghề mà còn được tự tay làm ra những sản phẩm gốm của riêng mình. Tại xưởng gốm, du khách được làm quen với các công nghệ sản xuất và đặc biệt tại đây khách du lịch có thể tự làm sản phẩm cho chính mình. Khách đến "chơi gốm", dù quần áo và chân tay lấm lem sau khi tự tay làm sản phẩm của mình, có dịp được trải nghiệm với các công đoạn làm gốm truyền thống.

Đến với làng lụa Vạn Phúc, du khách được tham quan mua sản phẩm lụa về làm quà. Ở Vạn Phúc hiện có trên 1000 máy dệt và hàng ngày có khoảng 400 lao động thời vụ từ quanh vùng đến đây làm việc.

- *Các sản phẩm du lịch sáng tạo liên quan đến miền quê, vùng núi và nông nghiệp*

Đi tiên phong trong loại sản phẩm sáng tạo này là Ba Vì. Nơi đây, du khách có thể được trải nghiệm công việc và cuộc sống nhà nông tại trang trại đồng quê Ba Vì hay có thể tham gia khám phá homestay (lưu trú tại nhà) người Mường. Tại đây, du khách được tận mắt xem kết cấu bản, làng, xóm và những ngôi nhà sàn xinh xắn nép dưới rừng cây, bóng núi hoặc tham gia Tết nhảy của người Dao. Tết nhảy là một nét đẹp văn hóa truyền thống và cũng là lễ hội nhảy múa rộn nhịp, náo nhiệt nhất của người Dao.

Một sản phẩm khác có thể kể đến là sản phẩm

du lịch nông nghiệp "Mùa lúa chín" tại làng cổ Đường Lâm với các hoạt động thưởng ngoạn cánh đồng lúa chín, thi làm hình nộm, ngủ đêm trên cánh đồng để hưởng thụ hương lúa vào đêm, ngắm trăng Đường Lâm, đốt lửa trại, thả đèn đom đóm, ăn đồ nướng, biểu diễn thời trang rơm, thi hát đối, ghẹo. Bên cạnh đó còn có các sản phẩm như "Du lịch tìm hiểu nông thôn", "Nghỉ ngơi thư giãn", "Thưởng thức văn hóa ẩm thực từ hạt gạo"… để du khách tìm hiểu nông thôn, tham gia cấy lúa, bắt cua ngoài đồng, xem cò về cánh đồng; hay tổ chức câu cá, thả diều, hái sen, đi thuyền trên sông Tích với các hình thức homestay ven sông Tích, thưởng thức các bữa cơm theo nhiều chủ đề khác nhau như: cơm tết, cơm vua, cơm chay, cơm rằm, cơm làng, cơm phố, các món ăn đặc sản từ cánh đồng, các món ăn truyền thống của Đường Lâm… giúp du khách trải nghiệm sâu sắc các giá trị văn hóa ẩm thực của hạt gạo Việt Nam.

Sau khi được mở rộng về phía Tây, Hà Nội có điều kiện tốt để khai thác và phát triển thêm nhiều loại hình du lịch mới, đặc biệt là du lịch sinh thái với nguồn tài nguyên vô giá là núi non, sông, hồ, suối, thác, hang động… tạo nên những khu du lịch sinh thái, nghỉ dưỡng, nghỉ cuối tuần như Ao Vua, Bằng Tạ, Khoang Xanh, Thác Đa, Thiên Sơn - Suối Ngà, ASEAN, Tản Đà, hồ Tiên Sa, hồ Đồng Mô, hồ Quan Sơn, hồ Suối Hai, vườn quốc gia Ba Vì…

Mặc dù du lịch sáng tạo loại hình mới xuất hiện nhưng đã chứng tỏ được những lợi thế phát triển trên địa bàn Hà Nội. Điều này được minh chứng qua hàng loạt các sản phẩm du lịch sáng tạo được ngành du lịch thủ đô đưa vào khai thác trong thời gian qua.

3.1.2. Cầu du lịch sáng tạo tại Hà Nội

Để tìm hiểu nhu cầu tham gia các sản phẩm du lịch sáng tạo và khả năng chi trả từ khách du lịch, tác giả đã tiến hành khảo sát bằng bảng hỏi các khách du lịch đến Hà Nội với 250 phát ra có 225 phiếu hợp lệ. Số liệu sau khi thu thập được tổng hợp, sử dụng phần mềm Excel để tính toán, phân tích; kết quả khảo sát như sau:

- *Về nhu cầu tham gia các sản phẩm du lịch sáng tạo tại Hà Nội*

Có tới 40,4 % du khách trả lời là muốn học một nghề thủ công truyền thống, 44,9% số du khách muốn học nấu món ăn Việt Nam, 11,1% số du khách muốn học cả nghề thủ công và nấu ăn, chỉ có 3,5% du khách không quan tâm việc này. Như vậy, có thể thấy một tỷ lệ lớn khách du lịch muốn tham gia học hỏi và trải nghiệm qua các sản phẩm du lịch sáng tạo.

- *Về khả năng chi trả cho du lịch sáng tạo*

Về số tiền khách du lịch có thể chi trả cho kết hợp du lịch với học nghề truyền thống trong một ngày thì số người trả 50 USD/ ngày là khá cao, chiếm 72,4%, còn số người chi trả ở mức 100 USD/ngày chiếm 11,2%. Còn lại số người chọn ở mức 30 USD/ngày là 12% và số người chọn 150 USD/ngày chiếm 4,4%.

Thông qua việc khảo sát nhu cầu của khách du lịch về các sản phẩm du lịch sáng tạo tại Hà Nội, chúng ta có thể thấy nhu cầu về các sản phẩm du lịch sáng tạo là rất lớn và khách du lịch có khả năng và sẵn sàng chi trả. Như vậy, hoàn toàn có cơ sở để phát triển loại hình sản phẩm du lịch này tại Hà Nội trong tương lai.

3.2. Đánh giá thực trạng các điều kiện cơ bản phát triển du lịch sáng tạo tại Hà Nội

Điều kiện thuận lợi về vị trí địa lý, địa hình và tài nguyên thiên nhiên, đặc biệt là tài nguyên về xã hội và nhân văn đã tạo cho du lịch Hà Nội một hệ thống sản phẩm du lịch da dạng, phong phú với nhiều loại hình du lịch khác nhau như: du lịch sinh thái, du lịch văn hóa -

tâm linh, du lịch miền núi - vùng… đặc biệt là du lịch sáng tạo, tuy là loại hình du lịch xuất hiện chưa lâu nhưng đã có sự phát triển mạnh mẽ và bước đầu mang lại kết quả đáng mừng cho ngành du lịch Việt Nam nói chung và Hà Nội nói riêng. Có được những kết quả này là do Hà Nội hội tụ được khá nhiều các điều kiện cung du lịch sáng tạo, trong đó quan trọng nhất đó chính là các tài nguyên du lịch sáng tạo như các ngành nghề truyền thống, nghề chế biến đồ ăn, các loại hình ca múa nhạc truyền thống, các lễ hội… nhất là yếu tố con người, cụ thể là các nghệ nhân, nghệ sĩ, những người thợ…, là những người tạo nên những giá trị sáng tạo phục vụ cho nhu cầu phát triển du lịch sáng tạo hiện nay. Bên cạnh đó, là các làng nghề, các lớp học, các câu lạc bộ là nơi để các nghệ nhân sáng tạo ra hệ thống các sản phẩm, vật phẩm vô cùng phong phú và đa dạng phục vụ cho nhu cầu phát triển du lịch sáng tạo ngày càng phát triển tại Hà Nội.

Các sản phẩm du lịch sáng tạo của Hà Nội đều mang đậm ý nghĩa lịch sử Hà Nội, đồng thời thể hiện được nét mới, hiện đại của Thủ đô thông qua lợi thế về bề dày lịch sử của các di tích, bảo tàng; nét tài hoa của người Hà Nội, của các làng nghề - phố nghề, cảnh quan thiên nhiên tươi đẹp của các khu sinh thái. Nhìn chung, các sản phẩm du lịch sáng tạo của Thủ đô đã được phát triển đáng kể về thể loại, chất lượng dịch vụ, góp phần đưa Hà Nội được ghi danh vào nhóm các đô thị hấp dẫn du khách nhất của châu Á.

Tuy nhiên, đây là hình thức du lịch mới được phát triển, do vậy còn một số vấn đề cần lưu ý, cụ thể:

- Việc khai thác những sản phẩm này vẫn chỉ là một phần rất nhỏ trong nguồn tài nguyên du lịch tự nhiên, nhân văn phong phú và da dạng của Hà Nội. Vấn đề được đặt ra là khai thác các tiềm năng để tạo ra những sản phẩm du lịch sáng tạo đa dạng, đặc trưng của riêng Hà Nội.
- Du lịch sáng tạo cần có sự tham gia của cộng đồng dân cư địa phương để khai thác được những kinh nghiệm truyền thống về tự nhiên tại nơi họ đã sinh ra, lớn lên và đang sống; những kiến thức về thiên nhiên, lịch sử, văn hóa. Điều quan trọng là tăng cường sự hiện diện của cộng đồng địa phương để hoạt động du lịch sáng tạo mang lại nhiều lợi ích cho nền kinh tế địa phương; khơi dậy, phát huy, nuôi dưỡng mạch nguồn sáng tạo, tinh thần đổi mới, tăng cường sự gắn kết cộng đồng.
- Du khách vẫn chưa nhận thức đầy đủ về hoạt động du lịch sáng tạo tại Hà Nội.

4. MỘT SỐ KHUYẾN NGHỊ PHÁT TRIỂN DU LỊCH SÁNG TẠO TẠI HÀ NỘI

- Xây dựng sản phẩm du lịch sáng tạo đặc trưng của Hà Nội: đây là một yêu cầu đặc biệt quan trọng trong quá trình phát triển du lịch, nhất là đối với loại hình du lịch sáng tạo đang trong quá trình phát triển. Do đó, Hà Nội cần căn cứ vào tiềm năng, điều kiện cụ thể của mình để tạo ra những sản phẩm du lịch sáng tạo đặc trưng phục vụ nhu cầu ngày càng thay đổi của du khách.
- Đẩy mạnh sự tham gia của cộng đồng dân cư vào phát triển du lịch sáng tạo. Cộng đồng dân cư giữ vai trò quan trọng trong phát triển du lịch sáng tạo, bởi lẽ rất nhiều các hoạt động du lịch sáng tạo, sản phẩm du lịch sáng tạo xuất phát từ chính đời sống, công việc hàng ngày của một cộng đồng dân cư nào đó, của một làng nghề truyền thống nào đó, hoặc của một nhóm người nào đó. Do đó, việc phát huy vai trò của cộng đồng dân cư nói chung trong việc phát triển hoạt động du lịch sáng tạo là việc làm cần thiết nhằm tạo cơ sở và sự liên kết gắn bó giữa phát triển du lịch sáng tạo và cộng đồng dân cư.
- Đẩy mạnh công tác tuyên truyền và quảng bá du lịch sáng tạo: Xúc tiến, quảng bá du lịch nói chung và du lịch sáng tạo nói riêng là một

khâu quan trọng hàng đầu trong việc thu hút khách hàng, đặc biệt là khách hàng quốc tế. Mục đích của xúc tiến là tăng cường quảng cáo trong du lịch sáng tạo là nhằm giới thiệu, hình thành, định hướng các sản phẩm du lịch sáng tạo của thành phố, của từng doanh nghiệp đối với du khách quốc tế. Để công tác tuyên truyền và quảng bá xúc tiến du lịch có hiệu quả, trong bối cảnh hiện nay cần có sự phối hợp giữa các cơ quan quản lý nhà nước về du lịch cũng như các doanh nghiệp kinh doanh du lịch sáng tạo.

- Tăng cường huy động các nguồn lực và vai trò của chính quyền địa phương các cấp trong chiến lược phát triển du lịch sáng tạo. Hoàn thiện cơ chế, chính sách, tạo hành lang pháp lý cho sự phát triển các không gian sáng tạo, góp phần tạo nên nét đặc trưng riêng của Hà Nội, định vị thương hiệu của du lịch thủ đô. Nghiên cứu, chọn lựa trọng tâm và xây dựng các chính sách hỗ trợ doanh nghiệp, cá nhân làm sáng tạo; ưu tiên xây dựng và phát triển các khu vui chơi, các hoạt động sáng tạo cộng đồng khi tiến hành quy hoạch xây dựng các khu đô thị mới; mang đến sức sống mới cho khu vực bằng xây dựng không gian sáng tạo.

5. KẾT LUẬN

Bài báo đã phân tích thực trạng các điều kiện phát triển du lịch sáng tạo tại Hà Nội dựa trên cơ sở lý luận đã được hệ thống hóa về du lịch sáng tạo, từ đó đưa ra một số khuyến nghị nhằm phát triển du lịch sáng tạo trên địa bàn Hà Nội. Du lịch sáng tạo là một loại hình du lịch liên quan đến phát triển cộng đồng theo hướng bền vững, nhằm nâng cao nhận thức, học hỏi những kinh nghiệm sống mới mẻ, những tri thức độc đáo của các từng dân tộc, của từng vùng dân cư khác nhau trên thế giới thông qua việc trực tiếp tham gia vào các hoạt động tại cộng đồng điểm đến du lịch chứ không chỉ đơn thuần là những hoạt động chiêm ngưỡng, ngắm nhìn, tham qua như những hình thái du lịch truyền thống. Du lịch sáng tạo sẽ cung cấp cho khách du lịch những cơ hội để phát huy tiềm năng sáng tạo của mình cũng như có thể cảm nhận được những giá trị văn hóa từ những trải nghiệm thực tế. Với những điểm khác biệt với các hình thức du lịch truyền thống như đã nêu thì du lịch sáng tạo hiện nay đang có sự phát triển rất mạnh mẽ, trong đó có thành phố Hà Nội.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

[1] Trịnh Lê Anh, 2016, Phát triển sản phẩm du lịch sáng tạo ở Việt Nam https://www.vtr.org.vn/phat-trien-san-pham-du-lich-sang-tao-o-viet-nam.html

[2] Duxbury, N.; Bakas, F.E.; Vina-gre de Castro, T.; Silva, S., 2021, Creative Tourism Development Models towards Sustainable and Regenerative Tourism, Sustainability, https://dx. doi.org/10.3390/su13010002

[3] Margarida Custó dio Santos, 2020, A Model for the Development of Innovative Tourism Products: From Service to Transformation, Sustainability, https://dx doi:10.3390/su12114362

[4] Niramol Promnil, Creative Tourism Development For Cultural Tourism Village At The Stagnation Stage, Journal of Positive School Psychology, tập 6, số 6, trang 7355-7366, (2022).

[5] Sashon Telan, Walter Jamieson, Developing Creative Tourism in Southeast Asia: A Case Study of Phuket Old Town Thailand, Journal of Hospitality & Tourism, tập 19, số 1, trang 48-65, (2021).

Thông tin liên hệ: **Lê Thị Kim Chi**

Điện thoại: 0936005579 - Email: ltkchi@uneti.edu.vn

Khoa Du lịch và Khách sạn, Trường đại học Kinh tế - Kỹ thuật Công nghiệp.